

Brüssel, 31.1.2018
COM(2018) 50 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Programmi Erasmus+ (2014-2020) vahearuanne

{SWD(2018) 40 final}

Erasmus+ on Euroopa Liidu programm, millega toetatakse hariduse, koolituse, noorsoo ja spordi valdkonna meetmeid. **Aastateks 2014–2020** kavandatud **16,45 miljardi eurose** eelarvega¹ programmiga soovitakse anda rohkem kui **neljale miljonile inimesele** võimalus omandada õppe, koolituse, töökogemuse või vabatahtliku tegevuse kaudu oskusi kõikjal maailmas ning seeläbi isiklikus ja sotsiaalhariduslikus plaanis ning oma erialal areneda. Programmi eesmärk on soodustada haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordivaldkonnas tegutsevate **organisatsioonide** kvaliteedi parandamist ning anda hoogu innovatsiooni edendamisele, rahvusvahelisele suhtlusele ja tipptaseme saavutamisele. Programm Erasmus+ aitab Euroopa riikidel ühtlasi nüüdisajastada ja parandada oma haridus- ja koolitussüsteeme ning noorsoo- ja spordipoliitikat ning tugevdada rolli, mida süsteem ja poliitika mängivad majanduskasvu, tööhõive, konkurentsivõime, innovatsiooni ja sotsiaalse sidususe käivitajana.

Programmi Erasmus+ **vahehindamise** aruanne, sealhulgas sellele eelnenud programmide pikaajalise mõju hinnang, on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu² määruse (EÜ) nr 1288/2013 artikli 21 kohaselt ning sellele on lisatud komisjoni talituste töödokument, kus tutvustatakse kõiki tõendeid. See aruanne põhineb programmis osalevate riikide esitatud aruannetel, sõltumatu välistöövõtja hindamisaruandel, muudel asjakohastel uuringutel, programmi juhtimiskogemusel ning **kõigi huvitatud isikute saadetud enam kui miljonil vastusel**. Enne kogu eelarve suurendamist hinnatakse aruandes programmi Erasmus+ rakendamise edusamme ajavahemikul 2014–2016 kõikides osalevates riikides³. Samuti käsitletakse aruandes seitsme varasema programmi pikaajalist mõju perioodil **2007–2013** (järelhindamine), kaasa arvatud partnerriikides.

Programmiga Erasmus+ liigutakse kindlalt programmi õiguslikus aluses sätestatud **tulemusnäitajate saavutamise poole**, nimelt on vähem kui kolme aasta jooksul **1,8 miljonit üksikisikut** osalenud õpirände ja liikuvusprogrammides ning **üle 240 000 organisatsiooni** on olnud kaasatud koostööprojektidesse. Mis puutub hindamise lähtepunkti, siis rahastati aastatel 2007–2016 vaatluse all olevate programmide kaudu enam kui 4,3 miljoni noore õpirännet ja üle 880 000 spetsialisti liikuvust. Lisaks sai palju rohkem inimesi kasu koostööprojektidest, millesse oli kaasatud **940 000 osalevat organisatsiooni**.

Üldiselt näitab hindamine, et **huvirühmad ja avalikkus hindavad programmi Erasmus+ kõrgelt**. Nagu on kirjeldatud komisjoni talituste töödokumendis, näitavad käesoleva hindamise tulemused, et kõik hinnatud programmid osutusid **väga tõhusaks**. Nende lisaväärtus Euroopa tasandil on vaieldamatu. Lisaks peetakse programmi Erasmus+ **sidusamaks, asjakohasemaks** ja mõningal määral **tõhusamaks** kui selle eelnevaid programme. Toetudes riikide aruannetes esitatud soovitudele ja võttes arvesse välishindaja soovitusi, esitatakse aruandes ettepanekud kohandada praeguse programmi rakendamist, et aidata 2020. aastaks saavutada selle täielik potentsiaal, ning kaaluda parandusettepanekuid järgneva programmi tarbeks.

¹ Sealhulgas rahastamine välistegevuse vahenditest.

² ELT L 347, 20.12.2013, lk 50 eelarve

³ Programmis osalevad riigid on ELi liikmesriigid, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Island, Liechtenstein, Norra ja Türgi. Partnerriigid on kõik teised ELi mittekuuluvad riigid.

Tulemuslikkus

Hindamise käigus leiti, et programm **Erasmus+** on huvirühmade ja üldsuse poolt **kõrgelt hinnatud** ja tänu sellele on Erasmus+ **ELi kõige positiivsemate tulemustega programmide hulgas kolmandal kohal**. Programmis osalenud toetusesaajad on märkinud rahulolumääraks üle 90 %.

Õppijatele (üliõpilastele, praktikantidele, vabatahtlikele, noortele jne) on avaldanud ning avaldavad hinnatavad programmid **oskuste ja pädevuste omandamisel** endiselt positiivset mõju, seeläbi suureneb õppijate **töölane konkurentsivõime**, hoogustub ettevõtlus ning lüheneb haridussüsteemist tööturule ülemineku aeg (13 % kõrgem võrreldes üksikisikutega, kes ei osalenud Erasmus+ või selle varasemates programmides). Hindamine näitab, et programmiga Erasmus+ tugevdatakse tahet välismaal töötada või õppida (+31 %) ning arendatakse võõrkeeleoskust (7 % suurem testitud pädevus), et see mõjutab positiivselt üksikisikute suhtumist õppimisega seotud väärtusse oma kutsealase ja **isikliku arengu** seisukohast (+8 %) ning et see tõstab isegi koolilõpetanute määra (+2 %).

Samuti on tõendeid selle kohta, et programmiga **antakse panus sidusama liidu edendamisse**. Programmiga Erasmus+ aitab kaasa positiivse sotsiaalse ja ühiskondliku käitumise ning **eurooplaseks olemise tunde** kujunemisele (+19 % võrreldes programmis mitteosalenutega). Programmiga Erasmus+ jõutakse ebasoodsas olukorras olevate noorteni (11,5 % programmi Erasmus+ osalejate arvust) enam kui varasemate programmide või võrreldavate riiklike kavade puhul. Siiski viitab hindamine vajadusele teha rohkem, et aidata ühiskonna nõrgemaid ning hõlbustada väiksematel organisatsioonidel programmis osalemist.

- Praeguse struktuuriga programmi raames, mis kestab 2020. aastani, suurendab komisjon jõupingutusi, et **muuta programm Erasmus+** ebasoodsatest oludest pärit või erivajadustega isikutele **kättesaadavamaks**. Komisjonil on kavas **lihtsustada koolidel ja teistel väiksematel asutustel** programmis osalemist.
- Pärast 2020. aastat kaalub komisjon, kuidas **suurendada** tulevaste programmide puhul ebasoodsas olukorras ja haavatavate elanikkonnarühmade **osalust** haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordivaldkonna meetmetes.

Praktikute (õpetajad, koolitajad, noorsootöötajad, töötajad jne) jaoks tähendab see kutsealast arengut – eeskätt tänu **laialdasematele võrgustikutöö** võimalustele (+22 protsendipunkti) ja **digitaalsete vahendite** ulatuslikumale kasutamisele (+5 punkti) – ning tugevamat seotust Euroopaga (+6 punkti).

Osalevate organisatsioonide (koolid, kõrgkoolid, kutsehariduse ja -koolituse ning täiskasvanuhariduse pakkujad, noorte- ja spordiorganisatsioonid jne) jaoks on eeldatavad muutused järkjärgulised ning erinevad intensiivsuse poolest programmi sektorite vahel. Muutuste põhjalikumaks juurutamiseks on vajalik jätkuv osalemine. Kuid hindamisest nähtub, et programmil on **selge euroopastumise mõju**⁴.

⁴ Komisjoni talituste töödokument, 5.1.2.1

Ehkki vähem nähtavalt, leidis hindamisel kinnitust ka see, et **vaatluse all olnud programmid avaldasid mõju haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordipoliitika väljatöötamisele ning rakendamisele**⁵, eriti kõrghariduse puhul, kus vastav eelarve oli piisavalt suur, vahel avaldasid programmid kaudset mõju ametiasutuste vahelise poliitilise koostöö rahastamise kaudu. Vähehaaval on programmid kujundanud Euroopas arusaama, et **õpiränne toob üksikisikutele kasu ning et õpitulemusi on vaja ühtsel viisil kinnitada ja neid tuleb vastastikku tunnustada**. Hinnatud programmid on olnud olulised ka **ELi üleilmse kuvandi** seisukohalt, eelkõige seepärast, et nad on hõlbustanud kvalifikatsioonide tunnustamist Euroopa ja partnerriikide vahel.

Süsteemne mõju on kooskõlas rahastatud projektide tulemuste **avaldamisel tehtud edusammudega**, seda tänu ühtsele tehnilisele platvormile⁶. Samas **ei ole alati selgeid tõendeid selle kohta, et poliitikakujundajad projektitulemusi kasutavad**, eriti siis, kui nad pole olnud projektiga seotud algusest peale.

- **Et programmi mõju poliitikale oleks suurem**, kaalub komisjon täiendavaid võimalusi, mis aitavad tugevdada mõju süsteemi tasandil ning riiklikul tasandil edukaks osutunud projektide tulemusi laialdaselt levitada.
- Tulevaste programmide ettevalmistamisel uurib komisjon võimalusi nende edukate Erasmus+ projektide **ulatuslikumaks** arendamiseks ja rahastamiseks (eelkõige Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetusel), millel on potentsiaal käivitada riiklikul tasandil struktuurireforme.

Üldiselt näitas vahehindamine, et programm Erasmus+ **on saavutanud enamiku õiguslikus aluses kehtestatud näitajatest või ületatud need**. Nõudlus on palju suurem kui vabade vahendite olemasolu. Ilma et see piiraks järgmist mitmeaastast finantsraamistikku, saadi hindamisel kinnitust, et tulevikus suudaks programm kasutada **eelarvelisi vahendeid suuremas mahus**. Sellisel juhul soovitatakse **muuta praeguste vahendite jagamist programmi sektorite vahel** nii, et saaks toetada neid sektoreid, mille puhul mõju silmas pidades tooks eelarve kasv kõige tõhusamalt kasu. **Koolihariduse, kutsehariduse ja -koolituse** ning noorsootöö valdkonna tegevustel, mille puhul on programmide mõju tõendatud, kuigi napimate eelarveeraldiste tõttu veel mitte nii ulatuslikult kui kõrghariduse puhul, on täheldatud, et lähiaastatel **võib** osalus programmi Erasmus+ tegevustes **oluliselt** suurendada.

- Alates 2018. aastast käivitatakse programmi Erasmus+ alusel uued meetmed ja tegevused eesmärgiga pakkuda kooliõpilastele, kutseharidus- ja -koolitusasutuste õpilastele ning õpipoistele **rohkem õpirände ja tööalase liikuvuse võimalusi**.
- Komisjon esitab oma teatises „**Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu**“⁷ visiooni edendada tulevast Erasmus+ programmi kõikides õppijate

⁵ Komisjoni talituste töödokument, 5.1.2.2.

⁶ <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects>

⁷ *Euroopa identiteedi tugevdamine hariduse ja kultuuri kaudu – Euroopa Komisjoni panus ELi juhtide kohtumisse Göteborgis 17. november 2017, COM(2017) 673.*

kategooriates (sh õpilased, üliõpilased, praktikandid, õpipoisid) ja õpetajate puhul, et 2025. aastaks⁸ **kahekordistada osalejate arvu** ja kaasata ebasoodsast keskkonnast pärit õppijad.

Magistrantide õppelaenu tagamise rahastu on käigus alles lühikest aega. Esimesed toetusesaajad andsid positiivset tagasisidet. Seni ei ole rahastu aga veel **ootusi täitnud** käivitamise viivituste, finantseerimisasutuste väikse toetuse ja üliõpilaste vähese teadlikkuse tõttu.

- Kuni 2020. aastani kavatseb komisjon **magistrantide õppelaenu tagamise rahastu aastaseid eelarvelisi eraldisi vähendada**, muutmata teisi kõrgharidusalastele tegevustele kavandatud üldsummasid.

ELi lisaväärtus ja asjakohasus

Pidades silmas saavutatud tulemusi, juhitakse hinnangus tähelepanu hinnatud programmide **vaieldamatule lisaväärtusele Euroopa tasandil**⁹. See tuleneb suure hulga ja laia ulatusega tegevussuundade rahastamisest, sealhulgas õpirände õiglasema juurdepääsu tagamisest, ühtlustatud parimatest tavadest, ulatuslikumast ELi integratsioonist ja selgest rahvusvahelise mõõtmekeskuse rakendamisest. Teised kavad, mille kaudu riiklikul tasandil võrreldavaid meetmeid rahastatakse, on palju väiksemad nii ulatuse kui ka mahu poolest. Tõenäoliselt ei suudetakse nende kavadega programmi Erasmus+ rahalist toetust asendada.

Hindamisel ilmnes, et programm Erasmus+ on **ELi poliitikaga paremini kooskõlas** kui tema eelkäijaks olnud programmid ning piisavalt paindlik, et kohandada esilekerkivate ELi tasandi vajadustega, nagu vajadused sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ja vägivaldse radikaliseerumise ärahoidmiseks¹⁰. Et programmi mõju maksimaalselt suurendada, soovitatakse hindamises **prioriteetide arvu vähendada ja need paremini suunata**.

- Praeguses programmis on suuremat rõhku pandud meetmetele, millega toetatakse **Pariisi deklaratsioonis**¹¹ rõhutatud **sotsiaalse kaasatuse** edendamist, **HK 2020 strateegilise raamistiku** ja **noorsoostrategia**¹² uusi prioriteetseid valdkondi või **Euroopa uue oskuste tegevuskava rakendamist**¹³.
- Tulevase programmiga tuleks **ELi poliitiliste prioriteetide rakendamist** jätkata, säilitades ühtlasi paindlikkust, et programmi saaks vajaduste järgi kohendada ja osalevate riikide vajadustele vastavaks muuta. Mõned meetmed, eelkõige need, mille

⁸ Ilma et see piiraks järgmist mitmeaastast finantsraamistikku.

⁹ Komisjoni talituste töödokument, 5.5.

¹⁰ Komisjoni talituste töödokument, 5.2.

¹¹ Deklaratsioon kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu, 17. märts 2015, Pariis.

¹² Nõukogu ja komisjoni 2015. aasta ühisaruanne HK 2020 strateegilise raamistiku rakendamise kohta, ELT C 417, 15.12.2015, lk 25; nõukogu resolutsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu noorte töökava (2016–2018), ELT C 417, 15.12.2015, lk 1.

¹³ COM(2016) 381, 10. juuni 2016.

raames toetatakse partnerlusi, võiksid **keskenduda väiksemale arvule prioriteetidele.**

Programmi lõpphindamise käigus hinnatakse ka laiaulatuslike teadmusühenduste ja valdkondlike oskuste ühenduste tulemusi, mida programmi Erasmus+ raames tutvustati, et **edendada innovatsiooni** kõrghariduses ning kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas. Nimetatud meetmed ei olnud vahearuandes hindamiseks piisavalt valmis.

- Kuni 2020. aastani tugevdab komisjon veelgi **projektide haldamise eri viise**, mille peamine eesmärk on edendada koostööd ja vahetada kogemusi erinevalt projektidest, mille eesmärk on soodustada innovatsiooni.
- Uues programmis käsitletakse **innovatsiooni edendamise viise**.

Hindamises märgiti samuti, et on potentsiaali meetmete paremaks suunamiseks, et **maksimaalselt suurendada Jean Monnet'** meetmete asjakohasust ja **programmi lisaväärtust täiskasvanuhariduse** sektoris.

ELi-teemaline õpetamis- ja teadustegevus on praegu kõrghariduses suhteliselt levinud. Pärast viimase kümne aasta majanduslikke ja poliitilisi kriise on seevastu tekkinud noorema põlvkonna hulgas vajadus paremini mõista Euroopas toimuvat integreerumist ning tugevdada Euroopasse kuulumise tunnet.

- **Jean Monnet'** meetmed võiks tulevases programmis ümber kujundada, et **võtta arvesse laiemat sihtrühma** (sealhulgas koole) ja suurendada nende kaudu teadlikkust ühistest Euroopa väärtustest.

Hinnangus rõhutatakse, et täiskasvanuhariduse sektorile avalduvat mõju, mille sihtrühm on praegu laiem elanikkond, vähendatakse sektori killustatuse ja mitmekesisuse tõttu.

- Komisjon kaalub, kuidas **suurendada ELi toetust riikidevahelistele tegevustele täiskasvanuhariduse sektoris.**

Sidusus

Hindamisel leiti, et programmi Erasmus+ ning teiste asjaomaste ELi poliitikavaldkondade ja programmide (nt Euroopa Sotsiaalfond ja „Horisont 2020“) vahel on **kõrge vastastikuse täiendavuse tase**. Kuigi koostoime tase erineb, on tähelepanuväärne, et hindamisel tuvastati **vaid üksikud kattuvused**¹⁴.

Võrreldes varasemate haridusprogrammidega tuleneb Erasmus+ **tugev sisemine sidusus elukestva õppe hõlmamisest**. Valdkondade ühendamist, mida ühe ELi programmi raames sageli (riiklikul tasandil) lahus hoitakse, nähakse innustava vastastikuse täiendavuse võimalusena ja rahvusvahelise väljavaatena¹⁵.

¹⁴ Komisjoni talituste töödokument, 5.3.2.

¹⁵ Komisjoni talituste töödokument, 5.3.1.

Sektoritevaheline koostöö programmi Erasmus+ raames on järsult kasvanud (+23 protsendipunkti võrreldes programmi eelkäijatega). Enamikku koostööprojektidesse on nüüd kaasatud vähemalt üks organisatsioon mõnest teisest programmi sektorist. Programmi Erasmus+ kaudu on järk-järgult välja kujunenud koostöö hariduse ja teaduse valdkonna ning kodanikuühiskonna vahel.

Hindamisel rõhutati seda, et nagu ka mõjuhinnaangus eeldati, on programmi **lihtsam** struktuur ja tegevuste koondamine kolme põhimeetmena (üksikisikute õpiränne, koostöö ja poliitikareformi toetamine) programmile selgelt kasu toonud. **Ühine nimetus** on aidanud kaasa programmi **paremale nähtavusele** iga sektori hüvanguks. Programmiga Erasmus+ on parandatud **geograafilist tasakaalu**, kaasates paremini väikeseid ning Kesk- ja Ida-Euroopa riike.

Sidusust **spordivaldkonnas saaks siiski parandada**. Sisuliste tulemuste saavutamiseks ei peaks vahendid olema jaotatud liiga kitsalt.

- Komisjon püüab **suurendada tähelepanu mõne sporditegevuse suhtes, eelkõige sotsiaalse kaasatuse aspektidega seoses**, ja vähendada kattuvust noorsootööga seotud valdkonnas.

Tõhusus ja lihtsustamine¹⁶

Tõenditest nähtub, et programmi Erasmus+ **õpirände ja liikuvusmeetmed**, eriti õppijate puhul (ELile maksumusega 15 eurot päevas õppuri kohta), **on selgelt kulutõhusad**. Üks olulisemaid ülesandeid on **parandada detsentraliseeritud meetmete tõhusust partnerriikidega**, kelle puhul kehtivad erikriteeriumid ning kelle ELi välissuhete fondidest eraldatud eelarve on killustunud.

Halduskulud (6 % programmi Erasmus+ eelarvest¹⁷) **on mõistlikud**, eriti võrreldes sarnaste riiklike kavadega (keskmiselt 14 %), kuigi **oleks olnud võimalik saavutada suurem mastaabisääst**. 2020. aastaks eeldatakse seepärast suuremat tõhusust.

Mis puudutab lihtsustamist, siis tänu programmi Erasmus+ terviklikule olemusele saab kasutada valdkondadevahelisi vahendeid toetustootluse esitamiseks, järelevalveks, auditeerimiseks või teabe levitamiseks. Varasemate programmide ja praeguse programmi **keerulise üleminekuperioodi järel valitseb laialdane üksmeel** selles osas, et programm Erasmus+ on oluliselt paranenud (nt lihtsustatud toetused, digiteerimine, kutsehariduse ja -koolituse harta ning veebipõhine keeletugi¹⁸), kuigi **protseduure ja IT-haldusvahendite kasutamist tuleks lihtsustada**, et vähendada rakendusasutuste ja toetusesaajate halduskoormust proportsionaalselt toetustega, mida nad saavad.

¹⁶ Komisjoni talituste töödokument, 5.4.

¹⁷ Sealhulgas halduskulud riiklikele asutustele, mida toetatakse tegevuseelarvest.

¹⁸ <https://erasmusplusols.eu/>

- 2018. aastast muudab komisjon toetuste taotlemise lihtsamaks, võttes kasutusele veebipõhised taotlusvormid. Täiendavate **parandustega jätkatakse** kogu programmi kestel.
- Tulevase programmiga peaks praegust tõhusust veelgi suurendama, eelkõige **halduskoormuse vähendamise** teel ja lihtsustades taotluste esitamise korda ja aruandlusmenetlust, muutes IT-vahendid koostalitlusvõimelisemaks ja kasutajasõbralikumaks ning suurendades eelarve paindlikkust, säilitades ühtlasi aruandluskohustuse.

Detsentraliseeritud rakendamismudel toimib nüüd riiklike büroode kaudu hästi. Programmi haldamise **täielik tulemuspõhine lähenemine** võeti kasutusele 2014. aastal. Lähtudes programmi Erasmus+ järelevalvetulemuste kindlast paranemisest, tuleks mõnda näitajat täpsustada ning **osalejatelt vähem andmeid koguda ja neid paremini kasutada.**

- Parandatud on Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Rakendusameti ning riiklike büroode vahelist teabevahetust, et suurendada **tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud meetmete koostoimet.**
- Komisjon kaalub, kuidas täiustada programmi Erasmus+ järelevalvet, laiendades seda koostööprojektidele ja tsentraliseeritud meetmetele, tagamaks **proportsionaalsel viisil andmete kogumise, nii et otsuseid tehtaks tõendipõhiselt.**